

ROBUSTHET BYGGES LOKALT

Matberedskap, lokal leveranseevne og kommunal drift

Seminar: Lokal mat i offentlige innkjøp er forberedelse til krise og krig

Espen Welin-Larsen · Fylkeshuset i Skien · 26. august 2026

Norsk Bonde-
og Småbrukarlag

BAKGRUNN

Hvor jeg snakker fra

Én fot på jordet.

Én fot i gryta.

Én fot i regnearket.

Fjellbonde

Agronom

MBA

Spekemat · gris

Michelin-kokk

Leder, NBS Lokalmatutvalg

Norsk Bonde-
og Småbrukarlag

FOODprepared
OsloMet forskningsprosjekt

Praktisk matfag · produksjon · strategi · beredskap

Beredskapsplaner kan ikke spises.

Planer trengs.
Evne må finnes.

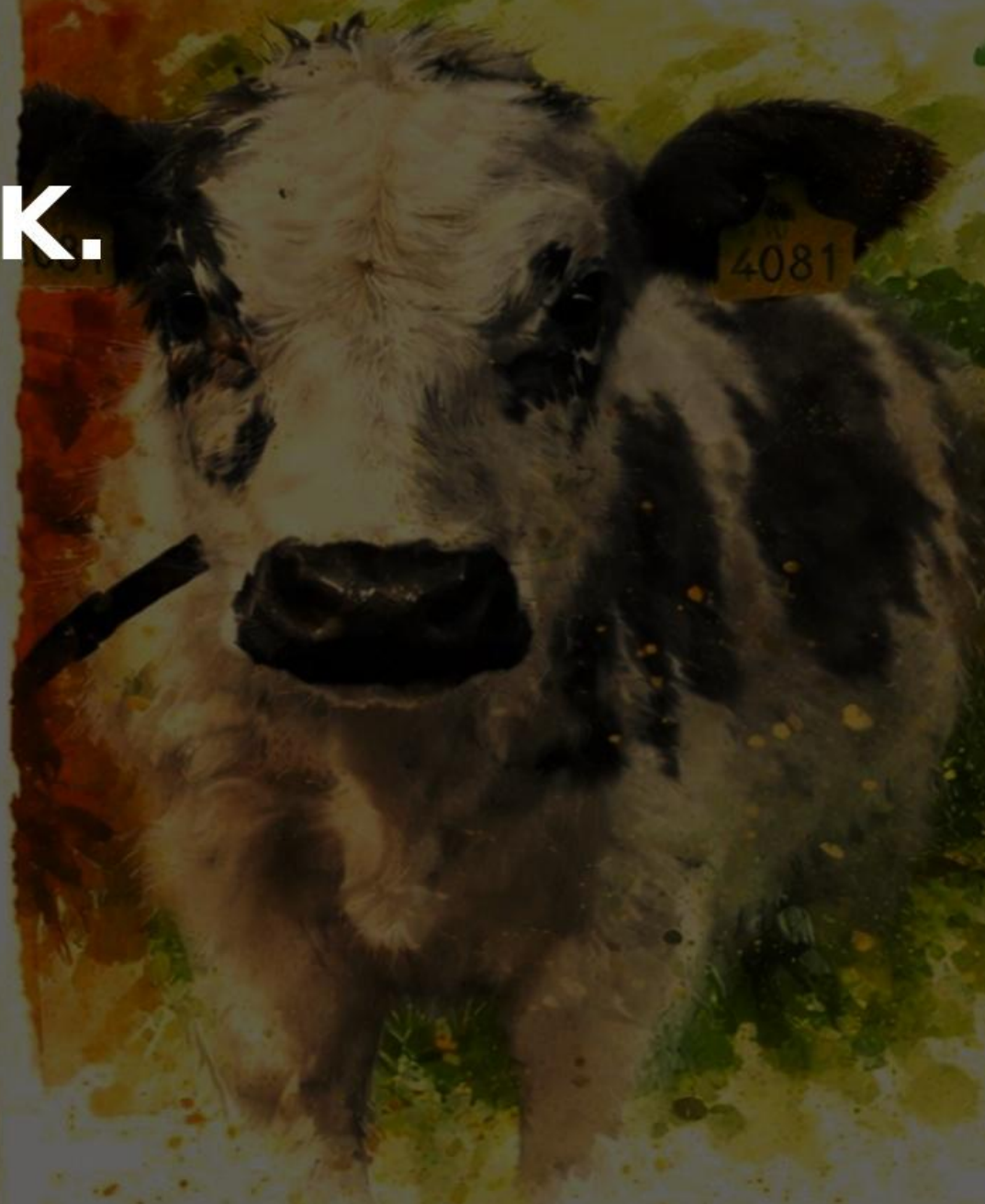
Tre evner må henge sammen

**Hvis ett ledd mangler, har vi ikke matberedskap.
Vi har bare intensjon.**

GLOBAL URO GJØR LOKAL EVNE STRATEGISK.

Når flere globale ledd blir usikre samtidig,
blir lokal kapasitet handlingsrom.

1813 → 2026

Krisen starter bak hyllen.

1813
BLOKADE

2026
FLERE BRYTERE

havn → forsikring → shipping → diesel → gjødsel → kreditt

Ikke fordi det ikke finnes nok.
Men fordi det ikke flyter.

KONSEKVENSENE LANDER I KOMMUNEN

Kommunen må fortsatt være kommune.

Også når normalflyten svikter.

Det operative spørsmålet er ikke bare om maten finnes.

Det er om kommunen får den gjort tilgjengelig.

STATSFORVALTEREN
regional samordning · oppfølging · retning

EVNEKAPITAL

Evnekapital gjør mat tilgjengelig

Ressursene må være operative – lokalt.

NATURGRUNNLAG

jord · vann · mangfold

PRODUKSJONSAPPARAT

folk · dyr · maskiner

LOKAL KOMPETANSE

kunnskap · erfaring · håndverk

INFRASTRUKTUR

bygg · foredling · lager

FLYT

logistikk · relasjoner

BRUK

kjøkken · økonomi

**Uten lokal kompetanse har vi ressurser.
Ikke nødvendigvis evne.**

KILDECASE

UTEN FRØ - INGEN NESTE SESONG.

Frøberedskap er ikke bare et lager.
Det er produksjon, lagring, distribusjon,
kunnskap og bruk.

**Kapasiteten må være levende
før den trengs.**

Kilde: FNI Rapport nr. 3/2026 – «Uten frø – ingen matberedskap».

Når gården forsvinner, forsvinner mer enn årets avling.

Kapasitet kan bygges ned stille.
Når den er borte, må den rekonstrueres.

jord i drift

kompetanse

infrastruktur

marked

neste generasjon

KOKKENS POENG

Råvaren er ikke beredskap.

Matberedskap er evnen til å gjøre råvarer til måltider.

MOTTAK

FOREDLING

KONSERVERING

KJØKKEN

MÅLTID

Evnekapital slutter ikke på jordenet.

Vi har planene.

Vi har ressursene.

MEN DE ER IKKE KOBLET.

Friksjonen ligger i koblingene.

FRIKSJON

Vilje er ikke system.

Det stopper i koblingene.

Når bestilling, volum, mottak og logistikk ikke er rigget, hjelper det lite at alle vil.

Ressurser blir ikke leveranseevne før aktørene er koblet.

LØSNING

Normaldrift er øvelse.

Små, faste leveranser tester hele kjeden mens det fortsatt er billig å rette feil.

VARE

VOLUM

LOGISTIKK

MOTTAK

BETALING

Det som virker i hverdagen, kan skaleres når noe svikter.

Brukt i hverdagen. Avklart for krisen.

En nasjonal modell - bygget lokalt og regionalt.

NORMALDRIFT

leverer · kjent · testet

vare · volum · logistikk · mottak

KRISE

**robusthet vurdert ·
kapasitet kjent**

rolle · avtale · aktivering avklart

Produsent, foredler eller logistikkaktør med dokumentert evne og avtalt rolle når ordinære forsyningslinjer svikter.

Den som skal levere i krise, må være kjent, testet og avklart før krisen.

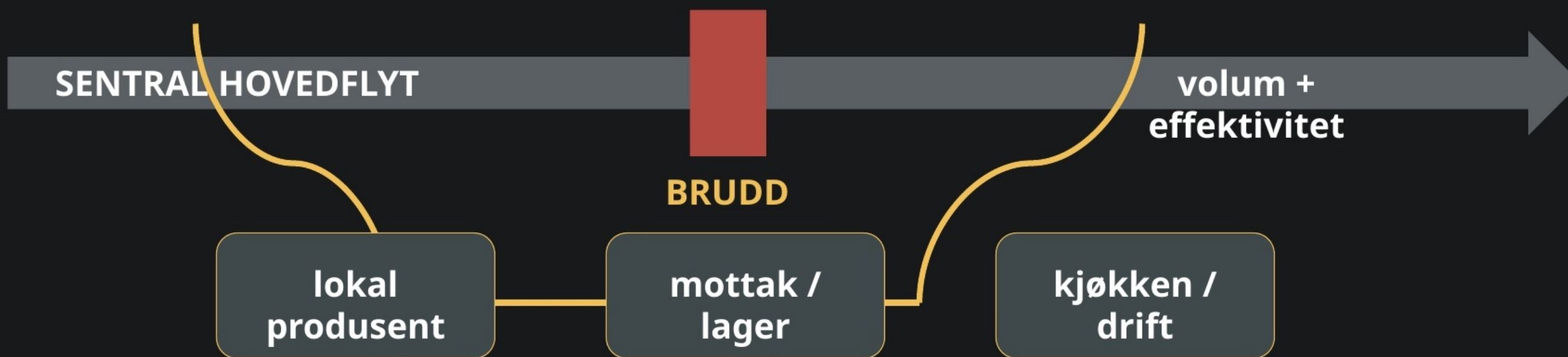

DESENTRALISERING

Én hovedvei er effektiv.

Flere operative ruter er robust.

Sentrale systemer bærer volum. Lokale og regionale noder gir handlingsrom ved brudd.

Operative omkjøringer må finnes før hovedveien får brudd.

Offentlige innkjøp holder kapasitet i bruk.

Innkjøp er motoren som kobler normaldrift til beredskapsevne.

Kontrakter former marked. Marked holder kapasitet levende.

Flaskehalsene er ofte praktiske.

Regelverket betyr noe. Men gjennomføringen avgjøres ofte av kompetanse, volum, logistikk og mottak.

**BESTILLER-
KOMPETANSE**

**VOLUM +
KONTRAKT**

LOGISTIKK

**MOTTAK +
KJØKKEN**

**Innkjøp, kjøkken, beredskap og produsenter
må sitte i samme virkelighet.**

Poenget er ikke mer administrasjon. Poenget er leveranseevne.

Start lite – men gjør det virkelig

**Lite nok til å eies.
Konkret nok til å testes.
Viktig nok til å bety noe.**

ØYENVITNECASE

Jeg sto midt i Amy.

Det var ikke ett stort brudd.
Det var flere små samtidig.

strøm · vei · kommunikasjon · logistikk

Når flere funksjoner får brudd samtidig,
testes koblingene mellom dem.

egen erfaring / øyenvitne

Kan systemet levere uten å improvisere?

- 1 Relasjonen finnes
- 2 Volum er kjent
- 3 Mottak er testet
- 4 Avtale er avklart
- 5 Kjøkkenet kan bruke varen

Hvis ikke:
Da har vi intensjon.
Ikke beredskapsevne.

BEREDSKAP BYGGES MENS SYSTEMET VIRKER.

Det som skal levere i krise,
må være kjent, testet og avklart før krisen.

**Matberedskap er ikke først
et spørsmål om planer.**

Det er et spørsmål om evne.

**Robusthet bygges lokalt
— før den trengs.**

